

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРУЧНИКАМИ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА
ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ У 2015-2016 Н.Р.**

**ЕКСПРЕС-БЮЛЕТЕНЬ
ФАХОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ
ДЛЯ ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕКАРІВ**

ПІДГОТУВАЛА:
МЕТОДИСТ З БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ
НАРОЛЬСЬКА К.В.

СЕРПЕНЬ, 2015

Про особливості забезпечення підручниками учнів 4-х та 7-х класів ЗНЗ міста

У 2015-2016 навчальному році новий зміст освіти запроваджується у 4-х та 7-х класах загальноосвітніх навчальних закладів. Таким чином, поточний навчальний рік стане завершальним щодо впровадження нового Держстандарту в початковій школі. В частині базової середньої освіти перехід триватиме до 2017-2018 н.р., а в частині повної середньої освіти розпочнеться у 2018-2019 н.р. та завершиться в 2019-2020 н.р.

Для реалізації Державного стандарту в 4 та 7 класах розроблені нові підручники з усіх предметів інваріантної складової, якість яких визначалася під час Всеукраїнського конкурсу рукописів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Слід зазначити, що сам конкурсний відбір зазнав суттєвих змін. Згідно із Положенням про конкурсний відбір оригінал-макетів підручників для учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженим наказом МОНУ №1145 від 07.10.14, вперше до відборі оригінал-макетів підручників мали змогу долучитися вчителі усіх шкіл України. Відмітимо, що в конкурсному відборі прийняли участь усі ЗНЗ міста, в яких наявні 4 та 7 класи.

Питання безоплатного забезпечення підручниками учнів ЗНЗ регулюється низкою нормативних документів. Зокрема ЗУ «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 28.12. 2014 р. № 76-VIII, згідно п. 6.4 якого держава гарантує право на безкоштовне забезпечення підручниками лише учнів з найбільш соціально вразливих верств населення; ЗУ «Про внесення змін до ЗУ «Про Державний бюджет України на 2015 рік» (щодо збільшення видатків на забезпечення підручниками учнів 4 та 7 класів загальноосвітніх шкіл за рахунок економії грошових коштів на оплату праці та соціальне забезпечення народних депутатів України)» від 17.07.2015 р. №647-VIII, який встановлює, «що у 2015 році учні загальноосвітніх навчальних закладів державної та комунальної власності забезпечуються підручниками і посібниками безоплатно» (п.1.1) та передбачає збільшення обсягів державного фінансування на забезпечення підручниками у 2015-2016 навчальному році (Додаток 1 до зазначеного ЗУ); а також постановою КМУ «Деякі питання використання у 2015 році коштів, передбачених на видання, придбання, зберігання та доставку підручників і посібників» від 26.08.2015 №629, згідно з якою «у 2015 році видання, придбання та доставка підручників і посібників для учнів загальноосвітніх навчальних закладів державної та комунальної форми власності здійснюється: 50 відсотків – за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою 2201170; 50 відсотків – за рахунок коштів місцевих бюджетів. У разі відсутності коштів у місцевих бюджетах за погодженням з МОН для видання, придбання та доставки підручників і посібників можуть використовуватися кошти освітньої субвенції.» (п. 1).

За словами Міністра освіти С. Квіта, наприкінці вересня має відбутися засідання колегії, на якому будуть затверджені результати конкурсу серед видавців на випуск підручників для 4-7 класів, і після проведення тендерів розпочнеться випуск підручників (інформація з офіційного сайту МОНУ, режим доступу: mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/09/11/sergij-kvit-pidruchniki-dlya-4-7-klasiv-postuplyat-iz-zatrimkoyu-do-shkil-ta-budut-bezkoshtovnimi).

Зважаючи на ситуацію, що склалася, МОНУ розроблені методичні рекомендації щодо використання навчальної літератури у загальноосвітніх навчальних закладах при вивченні предметів інваріантної складової навчального плану у 4 та 7 класах 2015-2016 навчального року, згідно із якими в навчальному процесі в 4-их класах «можна використовувати підручники 2004 року, робочі зошити (за згодою батьків) та додаткові дидактичні посібники», (лист МОНУ № 1/9-380 від 10.08.2015 «Щодо методичних рекомендацій для учнів 4-х та 7-х класів загальноосвітніх навчальних закладів»). Дозвіл на використання підручників з відповідним грифом Міністерства, що видані в попередні роки, з обов'язковим врахуванням змін у програмах, прописаний і в додатку до листа МОНУ від 26.06.2015 р. № 1/9-305.

В 4-их класах можна використовувати підручники 2004 року, робочі зошити (за згодою батьків) та додаткові дидактичні посібники;

1. В 7-их класах при вивченні:

- іноземних мов – можна використовувати підручники попередніх років видання, оскільки суттєвих змін при викладанні іноземної мови програма не зазнала;
- біології - використовувати підручники біології для 8 класу 2008 року видання або 7 класу 1996 - 2004 років видання, а також електронні версії новостворених підручників, що розміщено на сайтах видавництва та спеціально створеному Репозитарії цифрового навчального контенту (<http://uatest.lokando.com/>);
- всесвітньої історії – використовувати підручники авторів Подальок Н.Г. та Ліхтея І.М. «Історія Середніх віків 2007 року відповідно до вимог чинної навчальної програми;

- географії - використовувати підручники 2007 року авторів Бойко В.М., Міхелі С.В. (видавництво Зодіак-ЕКО), Пестушко В.Ю., Уварова Г.П. (видавництво «Генеза»), Коберник С.Г., Коваленко Р.Р. (видавництво «Навчальна книга»). Підручники цих авторів містять матеріал, який відповідає змісту першого розділу оновленої програми;
- зарубіжної літератури (наказом МОН України від 08.05.2015р. № 518 змінено назву предмета "Світова література" на "Зарубіжна література") – в рекомендаціях поданий список літературних та інших джерел, якими може скористатися вчитель при підготовці для уроків. Щодо використання підручників із зарубіжної літератури 2007 р.в. рекомендацій не надано;
- інформатики – в рекомендаціях поданий список літературних та інших джерел, якими може скористатися вчитель при підготовці для уроків
- історії України – використовувати підручники 2007 р.в. та матеріали, надані в методичних рекомендаціях МОНУ;
- математика – використовувати підручники 2007 року (перевидані в 2011 році): при вивченні алгебри – авторів Бевз Г.П., Бевз В.Г.; Кравчук В.Р., Янченко Г.М.; Істер О.С., при вивченні геометрії – авторів Істер О.С.; Бевз Г.П., Бевз В.Г., Владімірова Н.Г.; Апостолова Г.В.; Бурда М.І., Тарасенкова Н.А.
- мови та літератури національних меншин – в ЗНЗ з українською мовою навчання використовувати підручники попередніх років, в ЗНЗ з російською мовою навчання – при вивченні російської мови – підручники з російської мови авторів Маліхіна О. В.; Михайловська Г.О., Пашківська Н.А., Корсаків В.О., Барабашова О.В.; Бикова К. І., Давидюк Л. В., Статівка В. І.; при вивченні курсу літератури – підручники з літератури авторів Звиняцьковський В.Я., Філенко О. М.; Волощук Є. В.; Сімакова Л. А.;
- хімія – використовувати підручники 2007 р. авторів Попель П.П., Крикля А.С.; Буринська Н.М.; Лашевська Г.А.; Ярошенко О.Г.
- фізика – використовувати підручники попередніх років: Є.В.Коршак, О.Г.Ляшенко, В.Ф. Савченко (підручник для 7 класу. Видавництво "Пефун", 2000 р.в. та 2002 р.в.); а також підручники для 7 і 8 класів 2007 та 2008 року відповідно авторів Ф.Я. Божинова, М.М. Кирюхін, О.О. Кирюхіна; В. Р. Єльченко, С. Г. Куликовський, О. Г. Ільченко; Л. Е. Генденштейн; Є. В. Коршак, О. І. Ляшенко, В. Ф. Савченко (7 клас); Л. Е. Генденштейн; В. Д. Сиротюк; Ф.Я. Божинова, М.М. Кирюхін, О.О. Кирюхіна.; Є. В. Коршак, О. І. Ляшенко, В. Ф. Савченко (8 клас).
- українська мова та література – підручники для 7 класів 2007 року (висвітлені не всі теми, більш детально в МР МОНУ)

При користуванні старими підручниками матеріал має бути адаптований відповідно до змін у нових навчальних програмах!

Також можна користуватися уривками електронних версій підручників, розміщених на репозитарії електронного контенту, іншими електронними джерелами, навчальними посібниками (більш детально про це в МО МОНУ з кожного навчального предмета).

Дана інформація неодноразово доводилася методистами ММК до відома вчителів та бібліотекарів ЗНЗ міста.

Аналіз стану забезпечення підручниками учнів 1-11 класів ЗНЗ міста

Сьогодні проблема забезпечення підручниками існує не тільки в 4 та 7 класах. На поточний навчальний рік вінницькі школярі в цілому забезпечені підручниками лише на 93 %.

Якщо в 1-2 класах спостерігається дефіцит підручників з усіх предметів через збільшення контингенту в останні 2-роки, то в 4 класах він пов'язаний із недостатньою кількістю підручників через суттєве зменшення фонду за рахунок списання втрачених та непридатних до використання підручників й довготривалу відсутність нових надходжень (учні 4-их досі користуються підручниками 2004 р.в., в той час, коли фонд підручників має оновлюватися кожні 5 років (п. 2 постанови КМУ від 27.08.2010 №781). Загальна забезпеченість підручниками по початковій школі складає близько 97%.

Учні 5-11 класів ЗНЗ міста забезпечені підручниками на 2015-2016 н.р. на 93,5 %: (5-9 класи (з урахуванням «старих» підручників для 7-их класів) – на 94%, 10-11 класів – на 90%). Для учнів 7 класу переважно не вистачає підручників з музичного, образотворчого мистецтва та трудового навчання, для 8-9 класів – з трудового навчання, учні 10 класу недостатньо забезпечені підручниками з іноземних мов, художньої культури, технологій, захисту Вітчизни. Забезпеченість з перелічених предметів є дуже низькою і становить від 6 до 40%).

Системно питання нестачі підручників в місті вирішується за рахунок внутрішнього перерозподілу, та передач підручників у тимчасове чи постійне користування з районів Вінницької області (згідно п. 10 Порядку забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками). В цьому році відповідно до методичних рекомендацій МОНУ щодо вивчення базових дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році (Лист МОН № 1/9-305 від 26.06.15 року з додатком) питання нестачі нових підручників частково буде вирішено за рахунок підручників з міністерським грифом, що видані в попередні роки.

Згідно з методичними рекомендаціями МОНУ щодо вивчення базових дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році (Лист МОН № 1/9-305 від 26.06.15 року з додатком), «дозволяється використовувати підручники з відповідним грифом Міністерства, що видані в попередні роки, враховуючи при цьому зміни у програмах.

Щодо додаткової навчально-методичної літератури, то вчитель вільний у її виборі й може застосовувати таку, що найкраще реалізовує його методику навчання.»

Завдання шкільної бібліотеки, визначені Концепцією національно-патріотичного виховання дітей та молоді

Наказом МОН № 641 від 16.06.15 року затверджена Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Серед заходів щодо реалізації Концепції зазначені такі:

3.10 Започаткувати Всеукраїнський місячник у рамках проведення міжнародного місячника шкільної бібліотеки «Виховуємо громадянина – патріота України» (відповідальний МОН, НАПН, ДНПБ (Державна науково-педагогічна бібліотека) України ім. В.О. Сухомлинського, Інститут модернізації змісту освіти)

3.11 Комплектувати фонди бібліотек освітньо-виховних закладів літературою, спрямованою на національно-патріотичне виховання (відповідальний НАПН, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського)

Тематика першого уроку

Міністерство освіти і науки визначило порядок організації Першого уроку у 2015/2016 році (лист Міністерства 1/9-354 від 24.07.2015). Міністерство рекомендує загальноосвітнім навчальним закладам розпочати 2015/2016 навчальний рік за тематикою, що відповідала б принципам Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді. Тему Першого уроку навчальні заклади визначатимуть самостійно. При обранні теми рекомендується звернути увагу на питання історії українського державотворення, розвитку та зміцнення держави, історії державних символів України.

Відповідно до листа МОНУ «Про тематику Першого уроку» Інститутом проблем виховання НАПН України розроблено й упорядковано методичні матеріали на допомогу вчителям у проведенні Першого уроку у 2015/2016 навчальному році. (<http://osvita.ua/school/47621/>)